

Elerti-Ingoskijak

Azeri gaztae-zalia Umientzat ziñopeak

ZUBEN atifa zafaen aldieta. Ifungane mendian, mendi erpin-erpiñan, azeri zaf andi bat bixi zan. Azeri areri, janari gustijen afrian, ardi-esnez eginliko gaztae gozo-gozua atsegien ixaten yakon; gaztae-zale andija zan. Gaztaya, nun eta noz jango ete eban oldoztutan ebilan beti; egunez tan, gaztaya bakanik ames egiten eban. Alako gaztae-zalerik!...

Ori zala-ta, bere jan-guria asetutiafen, artzain-txaboletatik eta basetxe ingurubetutik sari-saritzen igarotzen zan. Eta, ifun gaztae-usafik nabaitzen baeban nabatu, sura aztin eta buztana aztiñago ebala, antxe bertan gerentz zan, aborako kopau-gozuren zain.

Ilinunte baten, gure azeri, Urtsule anderaren basetxe-ko atarate zabalera eldu zan; eta, begi ta belafi, bafura adi-adi zala, atarate aretako jezafleku baten, patxaraz-patxaraz jezari zan. Eta ola egoala, abesti baten durundia belafiratu yakon. Bañutik etofan bots-gozua zan.

Baso baltzant okila
solo-landuan mokilia,
biaf da biar egin biaf da
etxeratzeko opila.

Ori entzunik, azeriak esan eban.

—Zein ete dok kantaria? —Urtsule, ala bere alaba?

Ta, bafiro be, belafirak adi-adi imifi ebazan; apur baten ola egonda, kantaria, Urtsule zala igeri eban.

—Ifo... andra-au gau! alai yabilik; pozafen yabilik... Olan ain pozez ego-teko, ze bafio on ete dok bertan...? —Azeriak jafai eban esaten—Kortako bei-egifikak txal batiften bat ekaiki ete yok ba? Al... ala... airtaldeko ardi bakotxak bidots bifa! ekaiki ete dautsoez? !Oi olako bat balitzok ofatik, bakotxak bidots bifa! ekaiki ete dautsoez? !Oi olako bat balitzok ofatik, esne ta mesne, a-zelako gaztae piliak! (Eta gaztae-usafia nababutaz). —Ene... ta gaztaya egiñen yabilik ontze be...! Bai, ofentante yabilik ibili be... Bañutik datofan usain-gozuak, argio difusztak... Nik egin biaf yuat sabelkadia! Iru-lau gaztae, ontze bertan eskatu biaf yutzadaz.

Eta, pozafen saltoka asita, bertzoz eskatzia erahagi eban.

Urtsule ta alaba
ama-alaba onak,
mendi-basuetako
lafoza edefak.

Zuen bijotxuetan
matasuna ugeri,
goserile dagonagaz
ixateko efuki.

Janari gozuagaz
azetu naxue,
gaztairk edefenak
emonik eskure.

Urtsulek eta alabiak, azeriaren abestija, ixil-ixilik entzun eban; eta, adi ta afetaz entzuten egen ziran afen, ezertxo be ezin ihan eben uleku. Kanpuan ebilan axiaren burondotsak, entzuten galeraزو eutselako.

Ama-alabok, abesti-abotsaz ikeratu ziran; atian egoana, nor eta zer zan ariaren be ezekijielako erime estutu ziran. Eta, zer zan jakingo banan jakin, Urtsule andera atartera urten bafio ixan zan. Eta atarteratu zanian, Ifungane'ko azeri gosakilia ikusi eban. Zer bafio eban itandu eutsionian, gaztayak esku eutsotzan.

—Gaztayak, gaztayak gura dodaz nik!—esaten eutsun.

—Etxauk emen gaztairik—Urtsule'k erantzun eutsun.

—Bai, bayagozan... Ortik datofan usain gozuak, ezetara be ezin paltau... Bayagozan...

—Ara, egija esateko, bayukuadaz eukl; baña, ez iri ta ifori emoteko... Bijoi goxian merkatura eruateko, otzara-zabal baten gustijak iminita yau-daz da...

—Zenbat daukozan ba?

Eta Urtsule'k, apur baten oldoziua esan eutsun.

Iru ta iru, sei
ta iru, bederatz
ta amar, emeretz
ta bat ogei,
zirkulu ta mirkilu
irurogei

—Jasaus! ;Orl don pilua! ;Irurogei gazta...! Ofatik, batzuk emongo da-ustazan...

—Ez duat bape emon ba...

—Ez “batxu” bez...

Urtsule'ren zekenerkeria ikusita, azeriak, asafez iges-egin eban. Bustana berantza ebala, Ifungane mendira juan zan. “Bijoi andra zeketori orri merkatatu bafio len, gaztayak batzuk arapauko jaudaz... bestela... azeri be enok ixango... Bidian joyala esaten eban.

Bijaramon goxian egun sentijak bere argia emon orduko, Ifungane'ko azeri, merkatularako bidera juan zan; eta, antxe, bideraren-erdijan, arbara bat imini eban; ume arbankatu polifa zan. Onetan, Urtsule andera, gazta-otzaria buruan ebala agetu zan; eta bide atan bereun oinkada egin orduko, bideraren erdi-erdijan, ume arbankatu ikusi eban.

—Ako arbankatuaren polita!—esan eban... Baña, tamalez, lagunik etxaukon; bafaka edo don... Bestela... gure neskutarentzako algalakauk ixango zunazan...

Eta, ori esanda arbankia, arbankitu eban lekuau bertain itxifa, bidian aurera egin eban. Azeriak baña, Urtsule'k esan eban gustija, bide-ertzeko zugazpetik belafio-zur entzun eban; zer jazoko be, antxe gorderik egoan eta.

Eta azeri maitzufak, len berak bidian itxi eban arbankatu artuta, bide-zidoretik aurera juanda, emakumia igaroteko zan bidian lengo arbankatu berri imini eban.

Urtsule'k, arbankatu bigafez ikusi ebanián, besteren bat zala usterik, poz-pozik jafii zan; eta pozafen esan eban.

—Onakorik! Emen beste arbanka bat...! Eta berau, or bidian ikusi do-danaren laguna dala, esango neuke... Bai, arexen laguna don ihan be; barbin-bardilla don eta. Baña auxe tamala...! Len arbankitu ihan dodan arbankatu, zetako etxunat jaso bafio... Ni lako lelarik ifun etxagon egin be ta. Lengua aitut ihan banet artu, ofatik, orain gure neskutuak arbara pare edera eukiko yunan. Egin-egihian be, ofetako batzuben bafia bayekuan... Noyan, noyan lengo bidietatik bestiarekin bila.

Ta Urtsule andera, gaztae-otzaria bide-erdijan bertan-bera itxifa, beste arbankatu bila juan zan. Eta, azeri gaztua orduban be, emakumiak egiten eban, adi-adi egokion; eta, gaztae-otzara andija bide-erdijan ikusi ebanian, iaren poza ta poza!

Afapalada baten bidera jatsi, ta otzarako gaztae gustijkak, atz-miazketan jan ebasan. ;Aren ekina ofetan! Ase ta bete egin zan.

Gero bañio, azeriari, gaztaya janikuan, egari andia softu yakon; egiañi itero arbankitu zan. Eta “Inpenu-efekuan” juanda, bertako ur gustija edan eban. Eta, urez “putxi-putxi” eginda gero, basetxeko solora juanda lo egin eban.

Alako baten, baruko urak, atzealdetik kanporantz, paraztadaz urtetan asi ziran. Urten eta urten, alako urijolarik! Ur ugari arek, soloko gari gustijk tutafez eruan zituban.

MANARIKO.

Deunen bixitzea

Zaragotza 'ko Umientzat ziñopeak

AZILA-3.GN.

Espana'ko adestia-izditzetan difun-vez, Zaragoza urira etofi zan Miren Neskuza bera, il bafio lenago. Jazon-ekintza, idatzi diranai buruz zer-esaun aundijak dira, ala oren izpar-ak, ba, zortizgaren eungjin agertzen dira. Aragoi eta Espana'ko biztanlik egi-egitzat dauke; ihok eztaikie kendu zifiste ori. Dana dala, Miren Neskuza muga baten ganian agertu ba-zan edo ez, lenengo aldieta agertu ziran iauzua zistak urri arren.

Batzubei burubala ebazi eutsez; bestial biotza zulatzen eutsun. Eta afearen batean landa gusti areik goñi geratu ziran. Burubala, basuak eta soin urratubal bafio etziran agiri.

Gero gorpuzkiñakaz areik iflo batu bestial biotza zulatzen eutsun. Eta afearen batean landa gusti areik goñi geratu ziran. Burubala, basuak eta soin urratubal bafio etziran agiri.

Kistar-azizun nun eta zelan edatu zan jakin daranak, beraia autozeta bia-ixango dau Zaragotza'ko urrian lenen lenengo aldieta batzaldutzen ziralak berri.

Eromaiñ gaiztuak ziran inguru arein jaun eta jaube. Amañafenez asiz iran kistarren aurka. Jaurle-ordez Daken eguna eta Zaragotza'ko kistar askotxa euilak entzun ehanian, uriruntz jaun zan. Lenengo jazaipen gori areitau zerraturak ziran Bingen ziñopea deun-deuna. Engartze emakume garbiak, be, opaldu eutsun Kisto'ri bere gastarrak. Oneikin batera erail ei-bezaren beste amazortzi jaupari-orde, be. Baña kis-

ta Jaunguia'ren ala gixonak ezer eztira. Ertauts areik banandu ziran. Gaizkiñak alde batera eta ziflopaenak bestera juan ziran. Batzuk bestiak bafia zurjaguak ziran. Ordutu gero ziñopea gusti osatu gorpuzkiñak eta Zaragotza'ko daukeez. Olantxe aintzadu eban euren jayoterria, kistar zintzo arrik. Zaragotza'ko ziñopea-taldia deritxoa.

Baña Jaunguia'ren ala gixonak ezer eztira. Ertauts areik banandu ziran. Gaizkiñak alde batera eta ziflopaenak bestera juan ziran. Batzuk bestiak bafia zurjaguak ziran. Ordutu gero ziñopea gusti osatu gorpuzkiñak eta Zaragotza'ko daukeez. Olantxe aintzadu eban euren jayoterria, kistar zintzo arrik. Zaragotza'ko ziñopea-taldia deritxoa.

Jaupa au, ufengo igandearen, lotazia'ren lenengo egunean goizeko 9'tan txazdon naguzian izango da.

Donostiko itzaldi'a juateko gogo bizia nabaitzen degu ahetzale artean eta guztiak batez bestiaraztak. Donostia'ko antolatu duten itzaldi aida bide.

Jauzian, urtzen eztira. Eta afearen batean landa gusti areik goñi geratu ziran. Burubala, basuak eta soin urratubal bafio etziran agiri.

“An dakust ola, eguak zabaltzen, bere txitxatubak egapian aitzten. Ihorenak, bariz, moko dauz, uxatzen Ez eta daudus, onek, ezer bere esaten?”

“Nire lo-tokian, katua-ba da dau; ta berak lau kume jayopaijak dazuk Kumatzubak, jolas, amiazkauzak; arein zorionak, illurutzen nau!”

“Ama-egari da Martintxu gaxua, ta eztazu eztazu ana'ren aitzua. Etskeko-ein dabe, ta eskian dua bidazi gustiak eztazu eztazu...

Alan, ba, Martintxu, bijaramonian, amorde ezaharen magañ ergelian... gose-aurpegijaz amuski-antzian eskian dakis, bidaik betian...

Jayoparija da, Martintxu, ondio... eztazu, ba, gaxua, egun batzuk baño. Bera erakutsiz, amordiak diño: “una limosnita para este niño”.

Eskian-mezkian, urtiaik yuako... Martintxu azi da, zortz urreta daukoz. Len, amordiak, orain bere aboz eztatu darua: “por amor de Dios”.

Bidera aufkeztu yat, eskuba luzatu, eta ogiteko, ukafa esku...

“Gose-gose nazta, nitzaez erukit...” negar-intziraka esan daust Martintxu'k.

Esku-zabalian, txindia bat ukaftat, umezutzu areri, nik imifi dautsat. Eta itzaua aitze, argi-aztertzat:

—Esaldak, Martintxu: ;ama'rak, ba -dauak?

—“;Ama'rak, daukadan...? ;Au bi -jotz-ikara!

Amorde bat daukat, txarafetan be txafa. Urtza da, kutsu, moko dauz, uxatzen Ez eta daudus, onek, ezer bere esaten?”

“;Ia, ama'rak dotan...!: zalantzazko itzaua...

“;Ia,